

TORROELLA MEDIEVAL

Un gloriós passat històric atorga a Torroella un noble segell de distinció pregonat encara, venturosament, per les pedres admirables dels seus monuments característics així com per la conservació del valuós patrimoni documental que es troba degudament guardat als arxius municipals. Degut a l'obligada concisió que deu reunir aquest escrit, sols podem exposar un resum del tema mereixedor, indubtablement, per la seva importància, una més extensa i detallada narració.

Assenyalem d'antuvi, que als segles medievals el dret ciutadà es manifestava arreu per una àmplia aplicació particularista i local, transcrit habitualment per lleis generals i d'ordre comú, com privilegis, cartes de franquícia i ordinacions, destinades a la regulació dels aspectes concrets de la vida del lloc o comarca. A mitjans del segle XIII, el corrent cada vegada més intens en tota la Catalunya Vella d'alliberar-se del jou feudal, fa que Torroella aconsegueixi del seu senyor Bernat de Santa Eugènia, diversos privilegis, franquícies i exempcions respecte a antigues servituds per part dels seus vassalls. El primer d'aquest privilegi, datat el 1237, tot i assenyalar l'inici d'una transcendent reforma política local, no satisfà justament les aspiracions del poble i així en anys successius es produeixen conflictes i enfrontaments severs entre el senyor i els vassalls, els quals aconsegueixen per fi, l'any 1265, el reconeixement de llurs condicionaments cívics. El senyor feudal accepta, renunciant a la categoria absoluta del seu poder, la constitució de la primera comunitat de veïns anomenada Universitat que és el germen primer de l'organisme conegut avui per Ajuntament. Com a record memorable d'aquells

El castell del Montgrí, símbol de la Torroella medieval.

primers representants de la vila de Torroella, dignes avantpassats nostres, citarem llurs noms preclars: Bernat d'Escolà, Pere de Prat; Pere de Torre; Demènec Seguer; Bernat Bellisén, Joan de Gaià, Guillem de Sa Serra i Tarascó. Aquest privilegi es veuria confirmat en èpoques posteriors pels successors a la senyoria de la vila i àdhuc, segles més tard, pel gran monarca Felip II, l'any 1585. Com a conseqüència d'aquestes alliberacions i drets jurídics, la vida pública es desenvolupa amb senyalada ascensió progressiva i més encara a finals del segle XIII quan la vila passa a dependre directament de la sobirania reial degut a que l'heretara de Bernat de Santa Eugènia, la seva filla Sanxa i el seu espós, el vescomte Guerau de Cabrera, permuten l'any 1269 el castell, vila i senyoria de Torroella pel castell de Vilademuls i altres béns que pertanyen a Dalmau de Rocabertí, el qual tres anys després, el 1272, cedeix Torroella amb tots els drets inherents al futur Pere II el Gran. El llavors infant Pere, personatge històric de reconegut sentit polític, escolleix encertadament la possessió d'una vila d'evident importància geogràfica i de prometedor esdevenidor, considerada com un dard poderós orientat directament envers el cor del Comtat d'Empúries. Finalitza el règim senyorial o feudal a Torroella amb la seva dependència a la Corona, convertint-se en Vila Reial i obtenint més amplis i senyalats privilegis que comporten la seva expansió urbana, creixement d'habitans, desenvolupament d'oficis i arts manuals, increment de l'agricultura i ramaderia, considerable activitat comercial. Els reis de Catalunya la distingeixen inclús amb llur presència, residint temporades a la vila, al palau "El Mirador". Jaume II, ordena la construcció del castell de Montgrí, (1294), que representa una evident amenaça bèl·lica al vell.leitós Comte d'Empúries, rebel a sotmetre's a l'expansió del poder reial que progressivament va absorbint i anihilant els dominis feudals.

La riquesa i el benestar que aconsegueix Torroella als segles XIII i XIV, comporta el sorgiment d'una burgesia que estableix manufactures tèxtils importants i que constituint el gremi anomenat de **"Peraires"**, dirigit per un consell propi amb el nom de **"sobreposats"** que té cura de fer respectar les ordinacions aprovades per Pere III el Cerimoniós, l'any 1373, referents al control de la fabricació, persecució i càstig de la fraudulència tèxtil, a la garantia de les qualitats dels **"stams, lanes filades, teles ordides o burelles"**, d'origen torroellenc. Altre fet important de les condicions destacades de la vila en aquella època ho assenyala l'existència d'un **"mestre de scoles"**, que te cura de l'ensenyament públic, aspecte bàsic del progrés dels pobles, contingència llavors de caire excepcional. Tot aquest conjunt de valors, àmpliament positius, fan que Torroella, amb el beneplàcit dels monarques catalans i per la seva situació geogràfica situada al mateix centre de l'Empordà, adquireixi aires de vera capitalitat comarcal.

La documentació valuosa referent a l'època medieval, acreditada amb pergamins que contenen els importants privilegis descrits, foren degudament recopilats, amb acte de fe notarial, al segle XVII al magnífic "Llibre de Privilegis" que curosament conserva Torroella, fidel testimoni del seu transcendent llegat històric del qual som hereters i responsables de transmetre a les generacions venidores.